

Sto lat międzynarodowej współpracy Polskiego Towarzystwa Geologicznego

Andrzej Ślaczka¹, Rafał Sikora², Anna Waśkowska³

A. Ślaczka

R. Sikora

A. Waśkowska

100 years of international cooperation of the Polish Geological Society.
Prz. Geol., 70: 282–291.

Abstract. In the 100-year history of the Polish Geological Society (PGS), international activity has been very important element of its activity. Shortly after the formation of PGS in 1921, CBGA (1922) and INQUA (1928) were formed as a result of the activities of PGS members. In the post-WWII period, international cooperation was undertaken by both the Main Board of PGS, as well as regional branches and specialist sections. During this period, foreign activity was limited mainly to the countries of the Eastern Block (Czechoslovakia, East Germany, Hungary, Yugoslavia) and Austria. Nevertheless, the Ore Deposit Genesis Section and Palaeontological Section

joined international organizations (IAGOD and IPA). The revival of international contacts took place in the 1990s. Cooperation was established with societies from the Baltic Countries, Albania and Bulgaria. The Polish Geological Society has become a member of AEGS and EFG and is affiliated with the AAPG. In the first two decades of the 21st century, PGS organized several international conferences: 12th MAEGS (2001), Pan-European Correlation of the epicontinental Triassic 4th Meeting (2007), GEO-Pomerania (2007), ICHNIA (2008), SEDIMENT (2009), 31st IAS Meeting of Sedimentology (2015) and 16th CETEG Meeting (2018). An important element of international cooperation has always been the participation of geologists from neighbouring countries in the annual scientific meetings of PTGeol and symposia of specialist sections taking place in border areas. In this respect, the best cooperation in several decades was with colleagues from the Czech Republic, Slovakia, Germany, and after 2000 also from Ukraine. PGS grants the status of an honorary member of the Society to distinguished persons from abroad. Even before World War II, Maurice Lugeon became the first honorary member of PGS in history. In 100-year history of PGS, 47 persons from Poland and abroad received it, also members of PGS received status of an honorary member from other Geological Societies.

Keywords: Polish Geological Society, PGS, history of geological science, cooperation

Polskie Towarzystwo Geologiczne (PTGeol) to organizacja stawiająca na rozwój geologii krajowej i integrację społeczności branżowej, która realizowała postawione cele, prowadząc szeroką współpracę ze środowiskiem międzynarodowym. Współpraca ta przyczyniła się istotnie do wzmocnienia pozycji towarzystwa na arenie międzynarodowej, powołania nowych międzynarodowych organizacji geologicznych oraz do zdobywania nowych doświadczeń przez członków PTGeol. Przejawiała się ona propagowaniem wyników badań i podejmowaniem wspólnych inicjatyw. Odbывała się ona poprzez realizację porozumień z innymi towarzystwami i organizacjami, czynny udział członków towarzystwa w zagranicznych konferencjach i zjazdach naukowych, wizyty studyjne oraz wymianę międzybiblioteczną.

Przedstawione w artykule informacje o przebiegu współpracy międzynarodowej PTGeol zaczerpnięto ze sprawozdań z działalności towarzystwa, podsumowań zjazdów PTGeol i publikacji okolicznościowych (m.in. Goetel, 1953, 1954; Bieda, 1962; Świdziński, 1964; Maślankiewicz, 1971a, b). Bardzo przydatne w ustaleniu związków towarzystwa z instytucjami zagranicznymi w okresie międzywojennym były publikacje Bohdanowicza (1938), Krajewskiego (1953), Rühlego (1960), Róziewicz i Róziewicz (1974), Skoczylasa (1985, 2009, 2018a, b, 2019) oraz Miecznika (2017). Ważnym źródłem wiedzy

na temat powojennej aktywności PTGeol na forum międzynarodowym są również osobiste doświadczenia z działalności w PTGeol pierwszego z autorów niniejszego artykułu.

OKRES MIĘDZYWOJENNY: LATA 1921–1939

Historia współpracy zagranicznej PTGeol sięga początków powstania organizacji. Uważano bowiem, że współpraca międzynarodowa ma istotne znaczenie dla rozwoju polskiej geologii. Były to założenia uzasadnione i obiektywne, wszyscy bowiem uznani w tamtym czasie polscy geolodzy mieli bogate doświadczenia we współpracy z innymi ośrodkami naukowymi w Europie. Okres 123 lat uzależnienia polskiego społeczeństwa od polityki innych mocarstw z różnych przyczyn dyktował częste migracje ludności. Liczni polscy geolodzy byli w tamtym czasie absolwentami uczelni zagranicznych (rosyjskich, austriackich, szwajcarskich, francuskich i niemieckich) lub pracowali w różnych rejonach świata, zdobywając tam cenne doświadczenie. Wielu z nich było pionierami geologii na Dalekim Wschodzie, na Kaukazie, w Afryce, Ameryce Południowej, Australii i na obszarach polarnych – K. Bohdanowicz, S. Czarnocki, J. Grzybowski, J. Morozewicz, K. Tołwiński, R. Zuber i J. Zwierzycki (Samsonowicz, 1948;

¹ Instytut Nauk Geologicznych, Uniwersytet Jagielloński, ul. Gronostajowa 3a, 30–387 Kraków; slaczka31@tlen.pl

² Państwowy Instytut Geologiczny-PIB, Centrum Geozagrożeń, ul. Skrzatów 1, 31–560 Kraków; rafal.sikora@pgi.gov.pl

³ Wydział Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska, Akademia Górniczo-Hutnicza, al. Mickiewicza 30, 30–059 Kraków; waskowsk@agh.edu.pl

Skoczylas, 1995; Urban, Graniczny, 2009; Graniczny i in., 2010; Wójcik, 1977, 2016; Zdanowski, Rejman, 2010).

Aktywność PTGeol na forum międzynarodowym zaznaczyła się już w drugim roku istnienia towarzystwa. W 1922 r. delegaci PTGeol – Jan Nowak i Walery Goetel – wzięli udział w Międzynarodowym Kongresie Geologicznym w Brukseli (Goetel, 1923). Na kongresie odbyło się specjalne posiedzenie delegatów z Polski, Czechosłowacji, Rumunii oraz Królestwa Serbów, Chorwatów i Słoweńców (Królestwa SHS) pod przewodnictwem Henryka Arctowskiego, podczas którego z inicjatywy Jana Nowaka powołano Karpacką Asocjację Geologiczną (*Carpathian Geological Association – CGA*; Lencewicz, 1922; Gawęł, 1962; Alexandrowicz, 2009). W okresie międzywojennym delegaci PTGeol uczestniczyli też w następnych edycjach Kongresu, które odbyły się w Madrycie (1926), Pretorii, (1929), Waszyngtonie (1933) oraz Moskwie (1937; Rühle, 1984).

Członkowie towarzystwa regularnie brali czynny udział w zjazdach Asocjacji Karpackiej (przemianowanej w 1956 r. na *Carpatho-Balkan Geological Association – CBGA*). Szczególnie ważny dla Polskiego Towarzystwa Geologicznego, ale też dla całego ówczesnego środowiska naukowego w Polsce, był I Zjazd Asocjacji Karpackiej we Lwowie i Borysławiu w 1925 r. PTGeol było organizatorem zjazdu wraz ze Stacją Geologiczną w Borysławiu i Państwowym Instytutem Geologicznym, a oprócz Polaków udział w nim wzięli przedstawiciele 10 państw, m.in. geolodzy z Czech, Rumunii, Królestwa SHS, Francji, Hiszpanii, Włoch, a nawet Japonii i USA (Pazdro, 1925; Gawęł, 1963; Wójcik, 1998). Na tej konferencji po raz pierwszy zostały zaprezentowane szerokiemu gronu osiągnięcia polskich geologów oraz znaczny postęp wiedzy o geologii Karpat, do którego się oni przyczynili.

Dla powstania kolejnych europejskich organizacji ważny był zjazd z okazji 40-lecia Duńskiego Towarzystwa Geologicznego w 1928 r., w którym wzięło udział 6 przedstawicieli PTGeol. Wówczas Mieczysław Limanowski i Jan Nowak, w imieniu polskiej delegacji, zgłosili propozycję skoordynowania europejskich badań nad zagadnieniami czwartorzędu, co zainicjowało utworzenie Asocjacji Dyluwialnej (*L'Association pour l'étude du Quaternaire Européen*), przemianowanej w 1934 r. na *Internationale Quaternaire Association – INQUA*. M. Limanowski był pomysłodawcą i autorem stosownego wniosku, a J. Lewiński i J. Nowak opracowali regulamin nowej organizacji. Podczas konstituowania się biura asocjacji, J. Nowakowi została powierzona funkcja sekretarza (Rühle, 1984; Alexandrowicz, 2009; Skoczylas, 2018b; Sikora i in., 2022). Członkowie PTGeol w kolejnych latach brali udział w konferencjach Asocjacji Dyluwialnej, a PTGeol zajęło się przygotowaniem oraz wydaniem specjalnego zeszytu Rocznika Polskiego Towarzystwa Geologicznego (Tom 8, zeszyt 2) na jej zjazd odbywający się w Leningradzie w 1932 r. PTGeol było w owym czasie ważną organizacją naukową, o jej pozycji świadczyły zaproszenia na jubileuszowe zjazdy towarzystw geologicznych Francji i Włoch w 1930 r.

Istotnym aspektem działań na arenie międzynarodowej była troska o wzmacnianie roli *Rocznika...* oraz dbałość o jego szerokie rozpowszechnianie. Drukowano w nim streszczenia artykułów w języku francuskim i niemieckim,

a sporadycznie całe artykuły. Przyjęcie takiej formy zaowocowało stale rosnącą wymianą międzybiblioteczną, która pod koniec lat 30. XX w. objęła 26 krajów.

Inną formą umiędzynarodowienia były wizyty studyjne lub udział zaproszonych gości zagranicznych w wydarzeniach organizowanych przez PTGeol (tab. 1). W 1923 r. PTGeol podjęło wizytę niemieckiego Zjednoczenia Geologów Górnośląskich (*Geologische Vereinigung Oberschlesiens*), którego członkowie w liczbie 70 osób odwiedzili Kraków oraz okolice Wieliczki i Miękini (Żelechowski, 1924). Spośród wizyt gości zagranicznych w tamtym okresie szczególnie wyróżnia się 9. Zjazd PTGeol w Szczawnicy (1929) goszczący 5 geologów czechosłowackich i 10. Zjazd PTGeol w Zakopanem (1930), w którym uczestniczyło 10 gości z Czechosłowacji i 1 z Belgii (ryc. 1). W latach 20. i 30. XX w. członkowie towarzystwa utrzymywali bliską współpracę ze znanym badaczem Alp – Maurice'em Lugeonem, który kilkakrotnie wizytował Polskę. Wyrazem uznania przez polskie środowisko geologiczne autorytetu prof. M. Lugeona było powołanie go na pierwszego, i jak się potem okazało jedyne w okresie przedwojennym, członka honorowego PTGeol. Kontakty międzynarodowe były podtrzymywane przez wymianę korespondencji oraz przez podejmowanie inicjatyw bezpośrednich spotkań. Przykładem takiej inicjatywy było zorganizowanie w 1931 r. przez Oddział Lwowski PTGeol wycieczek terenowych dla geologów z Rygi w okolice Krakowa, Tatry, Pieniny i do Borysławsko-Drohobyckiego Zagłębia Naftowego.

W okresie międzywojennym wielu członków PTGeol należało do towarzystw i organizacji zagranicznych. Niekiedy piastowali w nich eksponowane funkcje, co było świadectwem uznania ich osiągnięć. I tak, Karol Bohdanowicz był wiceprezesem Francuskiego Towarzystwa Geologicznego (*Société Géologique de France – SGF*), a Józef Morozewicz członkiem honorowym Rumuńskiej Akademii Nauk (*Academia de Stiinta din România*; Mizeriski, Urban, 2004; Graniczny i in., 2015). Dobrze prosperująca współpraca międzynarodowa w 1939 r. została przerwana przez wybuch II wojny światowej.

OKRES POWOJENNY: LATA 1945–2020

W latach powojennych, wraz z reaktywacją działalności PTGeol, została wznowiona również działalność międzynarodowa towarzystwa. Zakres tej współpracy obejmował formy wypracowane i sprawdzone w latach przedwojennych. Pielęgnowano istniejące i starano się nawiązywać nowe kontakty. Współpraca była prowadzona na poziomie ogólnoeuropejskich towarzystw geologicznych lub odrębnie z organizacjami reprezentującymi poszczególne kraje. Ponadto realizowano ją przez wymianę zaproszeń, udział w zjazdach i konferencjach naukowych PTGeol, indywidualną współpracę członków oraz wzrastającą wymianę międzybiblioteczną periodyków naukowych. W okresie PRL-u była ona możliwa głównie z krajami obozu socjalistycznego, dopiero potem polska geologia miała nieograniczony dostęp do innych obszarów. W okresie powojennym towarzystwo zaprzestało wysyłać swoich delegatów na międzynarodowe kongresy geologiczne, a członkowie PTGeol biorący w nich udział reprezentowali wyłącznie swoje macierzyste ośrodki naukowe. Niekiedy oficjalni przedstawiciele towarzystwa brali

udział w konferencjach CBGA (w Polsce w 1963 r. i 1985 r. oraz na Węgrzech w 1969 r.).

WSPÓŁPRACA Z OGÓLNOEUROPEJSKIMI TOWARZYSTWAMI GEOLOGICZNYMI

Współpraca z zagranicznymi organizacjami geologów była bardzo ważnym elementem kontaktów międzynarodowych PTGeol i propagowania osiągnięć polskiej geologii. Jej ożywienie zaznaczyło się w latach 90. XX w. i trwało do początku XXI w., kiedy ta współpraca zaczęła zamierać, właściwie prawie ustając, głównie w wyniku problemów finansowych.

W 1961 r. PTGeol rozpoczęło, zainicjowaną przez Towarzystwo Geologiczne NRD (*Geologische Gesellschaft in der DDR*; tab. 1), współpracę z Socjalistycznymi Towarzystwami Geologicznymi reprezentowanymi przez Bułgarię, Czechosłowację, Węgry i ZSRR, do których dołączyły Chiny. Z ramienia PTGeol w pracach tych brał udział ówczesny jego prezes (Świdziński, 1964). Głównym celem była wzajemna prezentacja form i charakteru działalności poszczególnych towarzystw oraz podejmowanie druku prac w krajach członkowskich. Na tej kanwie w następnych latach odbyło się kilka spotkań. Jedno z nich, z okazji 37. Zjazdu PTGeol, miało miejsce w Sosnowcu w 1964 r. (tab. 1). Z czasem współpraca ta uległa zakończeniu.

Z ramienia PTGeol w 1972 r. Antonina Halicka, Antoni Kleczkowski i Zbigniew Wójcik zostali członkami Międzynarodowej Komisji Historii Nauk Geologicznych (*INHIGEO*), co nastąpiło podczas Międzynarodowego Kongresu Geologicznego w Montrealu. W 1975 r. PTGeol zostało zaproszone do przystąpienia do nowo powstającej Asocjacji Europejskich Towarzystw Naukowych (*Associa-*

tion of the European Geological Societies – AEGS; tab. 1). Asocjacja ta otwarta jest dla wszystkich ogólnokrajowych, pozarządowych towarzystw, instytucji oraz organizacji w Europie, które są aktywne na polu nauk geologicznych oraz nauk pokrewnych. Głównym zadaniem AEGS jest wzmocnienie związków pomiędzy organizacjami geologicznymi, wymiana naukowa i organizacja co dwa lata międzynarodowych konferencji *Meetings of the European Geological Societies (MAEGS)*. Odbywają się one w poszczególnych krajach członkowskich w celu prezentacji najnowszych wyników badań geologicznych. Propozycja wstąpienia do *AEGS* została wstępnie zaakceptowana przez PTGeol, a nawet padła propozycja zorganizowania *MAEGS* w Polsce. Jednak z przyczyn obiektywnych, głównie finansowych, dalsze kontakty były tylko sporadyczne. Ożywienie współpracy zostało zapoczątkowane dopiero w 1994 r. przez udział Adama Gasińskiego w posiedzeniu *AEGS* w Londynie i przyjęciem PTGeol jako członka obserwatora (tab. 1). W 1997 r. towarzystwo wystąpiło o pełne członkostwo w tej organizacji. W 1999 r. Andrzej Ślącza został wybrany na prezesa *AEGS* w kolejnej kadencji, a członkiem zarządu został Tadeusz Peryt. Z biegiem lat kontakty z tą organizacją, ze względów finansowych, uległy znacznemu osłabieniu.

W 1995 r. Zarząd PTGeol rozpoczął starania o członkostwo w Europejskiej Federacji Geologów (*European Federation of Geologists – EFG*). W tym celu w 1996 r. Andrzej Ślącza, jako prezes, i Zbigniew Wilk, jako członek zarządu towarzystwa, wystąpili w roli obserwatorów na posiedzeniu Zarządu *EFG* w Rzymie. Pełne członkostwo w organizacji PTGeol uzyskało na posiedzeniu w Sztokholmie w 1997 r., po uprzednim utworzeniu w PTGeol Sekcji Geologii Stosowanej (1996 r.; tab. 1), przewodniczącym

Tab. 1. Kalendarium ważniejszych wydarzeń międzynarodowych z udziałem PTGeol

Tab. 1. The major international events with the participation of PGS

Lp.	Nazwa i rodzaj wydarzenia / <i>Name and type of event</i>	Miejsce wydarzenia <i>Place of event</i>	Rok <i>Year</i>	Rola PTGeol <i>Role of PGS</i>
1	Powołanie Karpackiej Asocjacji Geologicznej (<i>Carpathian Geological Association – CGA</i> , od 1956 <i>CBGA</i>)	Bruksela	1922	inicjator
2	Wizyta <i>Geologische Vereinigung Oberschlesiens</i>	okolice Krakowa	1923	organizator
3	<i>1st Congress of CGA</i>	Lwów/Borysław	1925	organizator (razem z PIG i Stacją Geologiczną w Borysławiu)
4	Powołanie <i>L'Association pour l'etude du Quaternaire Europeen, od 1934 r. Internationale Quaternaire Association – INQUA</i>	Kopenhaga	1928	inicjator
5	Wizyta geologów z Rygi	Małopolska, Karpaty, Borysławsko-Drohobyckie Zagłębie Naftowe	1931	organizator
6	Początek współpracy w ramach Socjalistycznych Towarzystw Geologicznych		1961	uczestnik
7	Spotkanie Socjalistycznych Towarzystw Geologicznych	Sosnowiec	1964	organizator
8	Delegaci PTGeol członkami Międzynarodowej Komisji Historii Nauk Geologicznych (<i>INHIGEO</i>)	Montreal	1972	uczestnik
9	Członkowie Sekcji Genezy Złóż Rud w kierownictwie <i>International Association on the Genesis of Ore Deposits (IAGOD)</i>	Bułgaria	1974	uczestnik
10	Sekcja Paleontologiczna PTGeol członkiem <i>International Palaeontological Association (IPA)</i>		1976	uczestnik
11	Konferencja Sekcji Tektonicznej na terenie Czechosłowacji	okolice Brna	1978	organizator
12	Umowa o współpracy z <i>Magyarhoni Földtani Társulat (MFT)</i>	Sosnowiec	1982	uczestnik
13	<i>13th Congress of the Carpatho-Balkan Geological Association</i>	Pieniny	1985	współorganizator z ING PAN
14	Umowa z <i>Österreichische Geologische Gesellschaft (ÖGG)</i>	Kraków/Wiedeń	1986	inicjator

Tab. 1. Kalendarium ważniejszych wydarzeń międzynarodowych z udziałem PTGeol – cd.
Tab. 1. The major international events with the participation of PGS – cont.

Lp.	Nazwa i rodzaj wydarzenia / <i>Name and type of event</i>	Miejsce wydarzenia <i>Place of event</i>	Rok <i>Year</i>	Rola PTGeol <i>Role of PGS</i>
15	Nawiązanie współpracy z towarzystwem czeskosłowackim	Kraków	1990	inicjator
16	Umowa o współpracy z Sekcją Geologiczno-Geograficzną Bułgarskich Pracowników Nauki	Kraków/Sofia	1990	uczestnik
17	Podpisanie umowy o współpracy z <i>EESTI Geoloogia Selts (EGEOS)</i>	Kraków/Tallin	1991	uczestnik
18	Umowa o współpracy z <i>Albanian Geological Society</i>	Kraków/Tirana	1992	uczestnik
19	Nawiązanie współpracy z <i>Lithuanian Geological Society</i>	Kraków/Wilno	1993	uczestnik
20	Nawiązanie współpracy z <i>Slovenská Geologická Spoločnosť (SGS)</i>	Kraków/Bratysława	1993	inicjator
21	<i>Global Boundary Events</i>	Kielce	1993	współorganizator
22	PTGeol członkiem obserwatorem <i>Association of the European Geological Societies (AEGS)</i>	Londyn	1994	uczestnik
23	Stowarzyszenie z <i>Grzybowski Foundation</i>	Londyn/Kraków	1995	afiliacja
24	Międzynarodowe sympozjum <i>Abraham Gottlob Werner i jego czasy</i>	Freiberg/Osiecznica	1996	współorganizator
25	PTGeol członkiem <i>European Federation of Geologists (EFG)</i>	Sztokholm	1997	członek
26	PTGeol członkiem <i>Association of the European Geological Societies (AEGS)</i>	Londyn	1997	członek
27	Afiliacja przy <i>American Association of Petroleum Geologists (AAPG)</i>	San Antonio	1999	afiliacja przy organizacji
28	<i>12th Meeting of the AEGS</i>	Kraków/Karpaty	2001	organizator (razem z PIG)
29	VIII Krajowe Spotkanie Sedymetologów: <i>Geologia Tatr – ponadregionalny kontekst sedymentologiczny</i>	Tatry	2004	organizator razem z ING UJ, Comenius University w Bratysławie i TPN
30	<i>7th International Congress on the Jurassic System</i>	Kraków	2006	organizator
31	<i>Joint meeting PTG-DGG GEO-Pomerania – Geology cross-bordering the Western and Eastern European Platform</i>	Szczecin	2007	współorganizator razem z <i>Deutsche Geologische Gesellschaft – Geologische Vereinigung</i> i PIG-PIB
32	<i>Pan-European Correlation of the epicontinental Triassic 4th Meeting – International field workshop on the Triassic of Southern Poland</i>	Górny Śląsk/Góry Świętokrzyskie	2007	organizator (razem z PIG i ING UJ)
33	<i>Jurassica VII</i>	Żywiec/Štramberg	2008	organizator
34	<i>Second International Congress on Ichnology – ICHNIA</i>	Kraków	2008	organizator razem z ING UJ
35	<i>Jurassica VIII</i>	Vršatec	2009	organizator
36	<i>SEDIMENT 2009¹ – 6 Annual Conference of the Central European Section of SEPM</i>	Kraków	2009	organizator
37	Tatrzańskie Warsztaty Geologiczne	Zakopane	2011	współorganizator z ING UJ, PIG i <i>Slovenską Akadémią Vied</i>
38	Umowa o współpracy z <i>Spilka Heolohiv Ukraini – Ukrainian Association of Geologists (UAG)</i>	Kraków/Kijów	2012	inicjator
39	Przekształcenie Polskiej Grupy Roboczej Systemu Jurajskiego w <i>Polish & Slovak Working Group of the Jurassic System PGS</i>	Kraków	2012	inicjator
40	<i>31st IAS Meeting of Sedimentology</i>	Kraków	2015	organizator razem z ING UJ
41	<i>6th International Symposium of IGCP-589: Eastern Tethys meets Western Tethys</i>	Kraków/Karpaty	2017	współorganizator razem z PIG-PIB i WGGiOS AGH
42	<i>16th CETEG Meeting</i>	Rytko	2018	organizator

której został Zbigniew Wilk. Przystąpienie do federacji miało wymiar praktyczny dla polskich geologów i w tamtych czasach wspomagało rozwój karier międzynarodowych, m.in. przez potwierdzanie kwalifikacji zawodowych geologów, w celu umożliwienia zatrudnienia ich w dowolnym kraju UE. Kwalifikacje są potwierdzane poprzez nadanie przez *EFG* tytułu Geologa Europejskiego, które następuje po procesie weryfikacyjnym prowadzonym przez poszczególne organizacje członkowskie. Dzięki pomocy Ministerstwa Środowiska czynny udział w posiedzeniach *EFG* delegaci PTGeol brali do 2003 r. Niestety, w latach następnych, z powodu trudności ekonomicznych, kontakty

z *EFG* zostały ograniczone, a w 2010 r. członkostwo w federacji zostało zawieszono. Od tamtego czasu sprawa odnowienia członkostwa w *EFG* jest jednym z najczęściej poruszanych problemów na spotkaniach Zarządu PTGeol.

PTGeol od 1995 r. jest stowarzyszona z Fundacją im. Grzybowskiego (*Grzybowski Foundation*, tab. 1), charytatywną organizacją utworzoną w 1992 r. z inicjatywy Michaela A. Kamińskiego z *University College London*. Fundacja wspiera i promuje edukację oraz badania prowadzone w dziedzinie mikropaleontologii, organizuje konferencje międzynarodowe oraz zajmuje się publikacją prac mikropaleontologicznych.

WSPÓLPRACA Z TOWARZYSTWAMI GEOLOGICZNYMI I INNYCH KRAJÓW

Okres PRL-u i zamknięcie kraju za „żelazną kurtyną” hamował rozwój współpracy międzynarodowej w ramach dużych organizacji geologicznych. Nie sprzyjały temu wzajemne uprzedzenia państw tzw. bloku wschodniego oraz nieufność w przekazywaniu informacji. Odpowiedzią na panującą sytuację było nawiązywanie bezpośredniej współpracy z pokrewnymi towarzystwami geologicznymi. Umożliwiała to poszczególne członkom PTGeol bardziej powszechne i osobiste utrzymywanie kontaktów naukowych i tym samym odgrywało ono istotną rolę w rozwoju współpracy międzynarodowej. Współpraca z towarzystwami zagranicznymi przebiegała pomyślnie. Już na początku lat 60. XX w. członkowie Zarządu Głównego PTGeol lub delegaci towarzystwa brali udział w zjazdach towarzystw geologicznych w Czechosłowacji (1961), Bułgarii (1962), Jugosławii (1962) i NRD (1962, 1973). Duże ożywienie tego typu współpracy nastąpiło wraz rewolucją społeczno-polityczną w Europie Środkowej po 1989 r. i trwało aż do początków XXI w.

W okresie powojennym, w 1947 r., rozpoczęto dyskusję o konieczności zacieśnienia współpracy z geologami czechosłowackimi, w której ze strony PTGeol brał udział W. Goetel. Od lat 50. XX w. istniała ścisła współpraca z tamtejszymi ośrodkami naukowymi, wyrażająca się m.in. we współorganizowaniu konferencji terenowych i wzajemnymi wizytami członków obu towarzystw, mimo że rozmowy nie zostały sfinalizowane. Ponowne rozmowy zostały podjęte dopiero w 1987 r. i zakończono je podpisaniem oficjalnej umowy w 1990 r. Niedługo potem, porozumienie to straciło moc z powodu podziału Czechosłowacji na dwa odrębne państwa. W jej miejsce w 1993 r. została podpisana umowa o współpracy ze Słowackim Towarzystwem Geologicznym (*Slovenská Geologická Spoločnosť – SGS*; tab. 1), która zaowocowała stałym i licznym udziałem geologów obu krajów w imprezach naukowych.

W 1980 r. na zaproszenie Węgierskiego Towarzystwa Geologicznego (*Magyarhoni Földtani Társulat – MFT*; tab. 1), celem omówienia zasad współpracy, wyjechał do Budapesztu Andrzej Ślącza. Współpraca miała polegać na wymianie prelegentów, informacji o działalności towarzystw, a przede wszystkim na corocznej, bezde wizowej wymianie członków obu towarzystw (2 osoby), umożliwiającej udział w zjazdach i konferencjach naukowych. Ostatecznie umowa została podpisana z ramienia PTGeol przez ówczesnego prezesa Zbigniewa Wilka oraz przedstawicieli MFT na zjeździe PTGeol w Sosnowcu w 1982 r. (tab. 1). Podjęta współpraca była realizowana zgodnie z postanowieniami, a dla podkreślenia jej wagi w 1998 r. Z. Wilk został zaproszony na uroczystości 150-lecia Węgierskiego Towarzystwa Geologicznego.

W 1986 r. – w wyniku inicjatywy Andrzeja Ślączi oraz Barbary Vecer z Austrii – została podpisana umowa o współpracy z Austriackim Towarzystwem Geologicznym (*Osterreichische Geologische Gesellschaft – ÖGG*; tab. 1). Uwzględniała ona bezde wizową wymianę przedstawicieli towarzystw: udział geologów austriackich w organizowanych zjazdach i konferencjach PTGeol oraz Polaków w spotkaniach terenowych w Austrii. W celu zacieśnienia

współpracy w 1988 r. strona polska zorganizowała dla 18 członków ÖGG wycieczkę geologiczną w Karpaty.

Na początku lat 90. XX w. w Europie nastąpiło ożywienie kontaktów międzynarodowych, co miało swoje reperkusje również w działalności PTGeol. W tym okresie podpisano wiele umów o współpracy z kolejnymi towarzystwami geologicznymi. Umowy te obejmowały przede wszystkim współpracę naukową oraz bezde wizową wymianę osób w celu umożliwienia udziału w zjazdach i konferencjach naukowych.

W 1990 r. umowę o współpracy zaproponowało Estońskie Towarzystwo Geologiczne (*EESTI Geoloogia Selts – EGEOS*) – podpisano ją w 1991 r. (tab. 1). Również w 1990 r., z inicjatywy Sekcji Geologiczno-Geograficznej Bułgarskich Pracowników Nauki, podpisano umowę o współpracy mającej na celu poznanie efektów badań geologicznych łuku karpacko-bałkańskiego na terenie obu krajów (tab. 1). Była ona realizowana od 1992 r.

Albańskie Towarzystwo Geologiczne złożyło propozycję współpracy w 1991 r. W pracach przygotowawczych ze strony PTGeol brał udział A. Gasiński. Umowa została podpisana w 1992 r. (tab. 1), jednak współpraca obu towarzystw napotykała istotne trudności natury finansowej.

W 1992 r. rozpoczęto rozmowy dotyczące współpracy z Litewskim Towarzystwem Geologicznym. Stosowna umowa została podpisana przez przewodniczących obu towarzystw w 1993 r. (tab. 1). Kooperacja ta przebiegała bardzo pomyślnie do 2008 r.

Ważnym wydarzeniem wynikającym z działalności międzynarodowej PTGeol było posiedzenie *American Association of Petroleum Geologists (AAPG)* w San Antonio w 1999 r., w którym udział wzięł prezes PTGeol A. Ślącza (tab. 1). Towarzystwo uzyskało wtedy stałą afiliację przy tej organizacji, która trwa do chwili obecnej, a biblioteka PTGeol otrzymuje bezpłatnie *AAPG Bulletin*.

Ostatnia umowa międzynarodowa PTGeol została zawarta z Asocjacją Geologów Ukrainy (*Spilka Heolohiv Ukraini – Ukrainian Association of Geologists – UAG*; tab. 1). Z inicjatywą wystąpił Tadeusz Peryt, a w imieniu towarzystwa porozumienie podpisał w 2012 r. prezes Adam Gasiński. Współpraca ta była realizowana przez organizację wspólnych wypraw i konferencji geologicznych oraz udział i wzajemne wizyty członków towarzystw na konferencjach w obu krajach.

ORGANIZACJA MIĘDZYNARODOWYCH KONFERENCJI NAUKOWYCH

Uznaniem dla działalności PTGeol na forum międzynarodowym w okresie powojennym było powierzenie mu organizacji ważnych konferencji. Stwarzały one okazję do przedstawienia gremiom międzynarodowym działalności towarzystwa i zaprezentowania zagadnień dotyczących geologii Polski oraz do zawiązania lub zacieśnienia współpracy z różnymi organizacjami. Pierwszym takim wydarzeniem o dużym formacie był *13th Congress of the Carpatho-Balkan Geological Association* w 1985 r., w którego organizacji duży udział mieli członkowie Oddziału Krakowskiego PTGeol (tab. 1; Magiera, 1986).

Znacznie więcej wydarzeń międzynarodowych odbyło się pod zwierzchnictwem PTGeol w XXI w. Niedługo po wstąpieniu towarzystwa do *AEGS* zorganizowano w Polsce

12th MAEGS, otwierający nowe tysiąclecie (tab. 1). Konferencja ta, wsparta przez Państwowy Instytut Geologiczny (przewodniczącym komitetu organizacyjnego był Tadeusz Peryt), odbyła się w 2001 r. w Krakowie i została wysoko oceniona przez uczestników oraz zarząd AEGS. Oprócz geologów z Polski w konferencji wzięło udział 143 gości zagranicznych. W 2007 r. towarzystwo było głównym organizatorem dwóch prestiżowych, międzynarodowych imprez naukowych: *Pan-European Correlation of the epicontinental Triassic 4th Meeting – International field workshop on the Triassic of Southern Poland* (Becker, 2008) oraz *Joint meeting PTG-DGG GEO-Pomerania – Geology cross-bordering the Western and Eastern European Platform* (tab. 1). Drugie z wymienionych wydarzeń zostało przygotowane wspólnie z Niemieckim Towarzystwem Geologicznym (*Deutsche Geologische Gesellschaft – Geologische Vereinigung – DGGV*; Piotrowski, Sydor, 2022). Kolejne ważne międzynarodowe konferencje zorganizowano w 2008 r.: *Second International Congress on Ichonology “ICHNIA”* i w 2009 r.: *SEDIMENT 2009’ – 6 Annual Conference of the Central European Section of SEPM* (tab. 1). O dużym znaczeniu tych wydarzeń świadczył ich szeroki odbiór wśród gości zagranicznych i np. konferencja ICHNIA przyciągnęła ponad 150 uczestników z 20 krajów (Pieńkowski i in., 2009). W 2011 r. PTGeol wraz z Państwowym Instytutem Geologicznym – Państwowym Instytutem Badawczym (PIG-PIB) oraz burmistrzem Zakopanego objęło patronatem honorowym Tatrzańskie Warsztaty Geologiczne (tab. 1), które zostały zorganizowane m.in. przez Słowacką Akademię Nauk (*Slovenská Akadémia Vied*). Udział w warsztatach wzięło 123 uczestników (Chowaniec, Gasiński, 2012). Jednak największym sukcesem w działalności międzynarodowej PTGeol była organizacja w 2015 r. w Krakowie, wraz z Instytutem Nauk Geologicznych UJ, *31st IAS Meeting of Sedimentology*. Udział w konferencji wzięło 690 delegatów z 45 krajów z całego świata, którzy afiliowali aż 301 instytucji naukowych. Dwa lata później, w 2017 r., towarzystwo było współorganizatorem z PIG-PIB *6th International Symposium of IGCP-589: Eastern Tethys meets Western Tethys*, podczas którego z geologią Karpat zapoznało się ponad 40 uczestników z różnych stron świata (tab. 1; Jin, Krobicki, 2018).

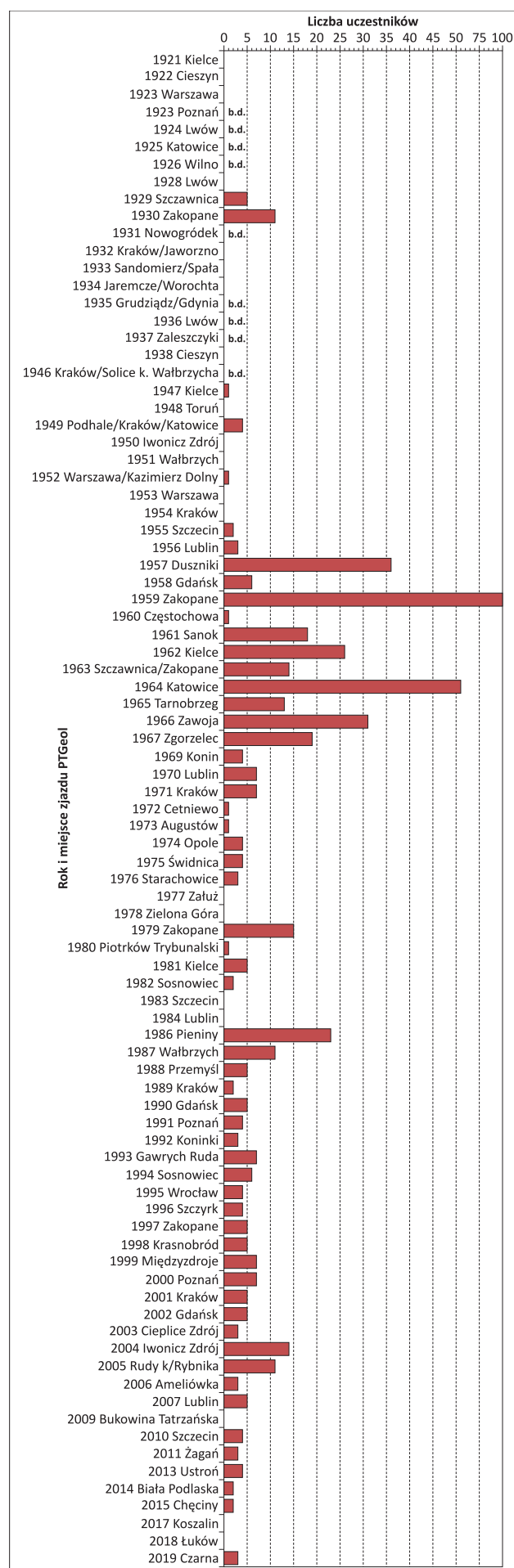
ROLA ZJAZDÓW NAUKOWYCH PTGeol WE WSPÓLPRACY ZAGRANICZNEJ

W okresie powojennym istotną rolę w zacieśnianiu współpracy międzynarodowej odgrywały coroczne zjazdy naukowe PTGeol. W wielu przypadkach zjazdy towarzystwa służyły rozwijaniu bezpośrednich kontaktów z geologami zagranicznymi i nie tylko. Wydarzenia te były ważnym elementem w pracach oddziałów PTGeol. Do ich organizacji zapraszano gości krajów ościennych; szcze-

Ryc. 1. Frekwencja zagranicznych uczestników na zjazdach naukowych Polskiego Towarzystwa Geologicznego

Fig. 1. The participation of foreign guests in the scientific meetings of the Polish Geological Society

gólnie chętnie korzystano z ich pomocy w przygotowaniu sesji terenowych na obszarach transgranicznych. Należy jednak zaznaczyć, że obecność gości zagranicznych na zjazdach PTGeol zależała od wielu czynników, m.in. od programu i tematyki zjazdowej. Zwykle wysokie frekwencje obcokrajowców były notowane na zjazdach jubileuszowych oraz na zjazdach organizowanych w pobliżu granic Polski, których tematyka obejmowała geologię obszarów transgranicznych (ryc. 1).

W efekcie starań podjętych na rzecz zacieśnienia współpracy międzynarodowej już w 1957 r. w 30. Zjeździe PTGeol w Dusznikach wzięło udział 36 cudzoziemców (Sprawozdanie, 1957; Oberec, 1958), a w 32. zjeździe PTGeol w Zakopanym w 1959 r. aż 100 osób z 10 krajów (Czarniecki, 1960; ryc. 1). Drugie z wydarzeń było zorganizowane wspólnie z Czechosłowackim Towarzystwem Mineralogiczno-Geologicznym (*Československe Spoločnost pre Mineralógiu a Geológii*). Delegacje zagraniczne liczące po kilkunastu obcokrajowców brały również udział w 34. Zjeździe PTGeol w Sanoku (1961 r.), 35. Zjeździe w Kielcach (1962 r.), 51. Zjeździe w Zakopanem (1979 r.), 57. Zjeździe w Pieninach (1986 r.) oraz w 58. Zjeździe w Wałbrzychu (1987 r.; Alexandrowicz, 1963; Żak, 1963; Ślącza, 1980; Magiera, 1987, 1988; Sikora i in., 2022). Na początku lat 90. XX w. na zjazdach PTGeol pojawiały się z reguły tylko pojedyncze osoby z zagranicy (ryc. 1). Kilkuosobowe delegacje wizytowały 64. Zjazd w Gawrych Rudzie (1993 r.), 65. Zjazd w Sosnowcu (1994 r.), 68. Zjazd w Tatrach (1997 r.), 70. Zjazd w Międzyzdrojach (1999 r.) i 73. Zjazd w Gdańsku (2002 r.), a w 76. Zjeździe w Rudach k. Rybnika (2005 r.) wzięło udział kilkunastu naukowców zagranicznych (ryc. 1; Sikora i in., 2022). Warto zaznaczyć, że współorganizatorami sesji terenowych podczas wymienionych zjazdów w Tatrach i na Górnym Śląsku byli koledzy ze Słowacji i Czech.

Do końca lat 80. XX w. goście zagraniczni w większości przyjeżdżali głównie z krajów obozu socjalistycznego: Bułgarii, Czechosłowacji, NRD, Rumunii, Węgier, i ZSRR, ale również przybywały osoby z Anglii, Austrii, Belgii, Indii, Maroka czy RFN. W latach 90. XX w. zjazdy były również odwiedzane przez delegacje z Austrii, Estonii, Litwy, Szwajcarii oraz bywali na nich goście spoza Europy – np. z Australii, Izraela i USA (Leszczyński, 1994; Magiera, 1994, 1995, 1998; Lefeld, Gaździcki, 1998; Paulo, 2006).

Współpraca z geologami z Ukrainy, Niemiec i Czech była prowadzona w celu organizacji sesji terenowych podczas 78. Zjazdu PTGeol w Lublinie (2007 r.), 80. Zjazdu na Pomorzu Zachodnim (2010 r.), 81. Zjazdu w Żaganiu (2011 r.), 83. Zjazdu w Ustroniu (2014 r.) i 87. Zjazdu w Czarnej (2019 r.; Harasimiuk, Mroczek, 2007; Ilnatowicz, 2011; Żelaźniewicz, Kowalski, 2012; Sikora i in., 2019; Labus i in., 2022; Piotrowski, Sydor, 2022; ryc. 2).

WSPÓLPRACA MIĘDZYNARODOWA PROWADZONA W ODDZIAŁACH I SEKCJACH PTGeol

Obok działalności międzynarodowej, prowadzonej przez Zarząd Główny PTGeol, rozwijała się żywa współpraca podejmowana bezpośrednio przez oddziały i sekcje towarzystwa. Przez wiele lat polegała ona zarówno na

wyglaszaniu odczytów przez prelegentów zagranicznych, na udziale w konferencjach terenowych, jak i współorganizacji tych wydarzeń. Niemal co roku oddziały organizowały pojedyncze wystąpienia prelegentów zagranicznych – wyjątkowy pod tym względem był rok 1974, gdy na posiedzeniach naukowych w różnych ośrodkach PTGeol odczyty wygłosiło aż 28 cudzoziemców (Paulo, 1974). Z zapisków w sprawozdaniach z działalności towarzystwa wynika, że w niektórych okresach inicjatywy ośrodków regionalnych i sekcji specjalistycznych sprzyjały ożywieniu kontaktów międzynarodowych. W przekrojowym opracowaniu nie sposób wymienić wszystkich podejmowanych inicjatyw i z tego powodu w niniejszym artykule zaprezentowano tylko niektóre ze zrealizowanych przedsięwzięć.

Podtrzymaniu współpracy z geologami z innych krajów w swoisty sposób służyły wycieczki terenowe oraz konferencje zagraniczne organizowane przez niektóre z oddziałów PTGeol. W 1973 r. Oddział Górnośląski zorganizował wycieczkę geologiczną w Góry Harzu, a w 1979 r. razem z geologami czeskimi współorganizował konferencję naukową na terenie Masywu Czeskiego i Karlowych Warów (Ślącza, 1980; Labus i in., 2022). Oddział Świętokrzyski w latach 1974–2012 odbył liczne wycieczki, m.in. na tereny Moraw, Czech, Słowacji i Węgier, do NRD, Rumunii, Grecji, Turcji, Hiszpanii i Portugalii (Paulo, 1980; Ślącza, 1981; Magiera, 1987, 1994; Fijałkowska-Mader, 2022), a Oddział Krakowski PTGeol w 1988 r. zorganizował sympozjum terenowe na terenie Czechosłowacji.

Oddział Lubelski PTGeol nawiązał współpracę z geologami ze Lwowa i wspólnie z nimi zorganizował w 1993 r. międzynarodową konferencję terenową dotyczącą tektoniki Rostocza. Wzięło w niej udział 20 gości z Ukrainy (Magiera, 1994). W 1996 r. Oddział Wrocławski PTGeol był współorganizatorem międzynarodowej konferencji naukowej poświęconej 250. rocznicy urodzin Abrahama G. Wernera, która odbyła się we Freibergu (Magiera, 2002; Żelaźniewicz, Kowalski, 2022). Współpracę z geologami z Niemiec na terenie Pomorza Zachodniego od wielu lat prowadzi Oddział Szczeciński, który zorganizował kilka bilateralnych konferencji w latach 2004, 2005, 2008, 2017 i 2018. Była to odpowiedź na udział członków oddziału w konferencjach zorganizowanych przez stronę niemiecką, dotyczących budowy geologicznej i rzeźby Rugii oraz Pomorza Przedniego-Meklemburgii w latach 2000, 2003 i 2009 (Piotrowski, Sydor, 2022).

Współpracę zagraniczną podejmowały również sekcje specjalistyczne PTGeol i należy przyznać, że mają one na tym polu znaczne sukcesy. Aktywna postawa członków Sekcji Genezy Złóż Rud w 1974 r. na *International Association on the Genesis of Ore Deposits (IAGOD)* w Bułgarii zaowocowała powołaniem Czesława Harańczyka i Marka Niecia na funkcje kierownicze w izotopowej grupie roboczej *IAGOD* (Paulo, 1975; tab. 1). Sekcja zorganizowała również w 1994 r. międzynarodowe spotkanie w kopalni Rudna (Magiera, 1996).

W 1976 r. przedstawiciele Sekcji Paleontologicznej brali udział w posiedzeniu Komisji Paleontologicznej Krajów Socjalistycznych w Sofii, a w 1978 r. sekcja ta przystąpiła do Międzynarodowej Asocjacji Paleontologicznej (*International Palaeontological Association – IPA*; tab. 1). Goście zagraniczni wzięli udział w zorganizowanych

Ryc. 2. Uczestnicy 87. Zjazdu PTGeol w Czarnej (2019 r.) przy rodzinnym grobowcu Szajnochów na Cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie. Sesja terenowa B zorganizowana we współpracy z geologami z Narodowej Akademii Nauk Ukrainy. W pierwszym rzędzie od lewej stoją: Danuta Peryt, Joanna Gamrot, Paweł Karnkowski, Andrzej Iwanow, Magdalena Piątkowska, Marek Wendorff; w drugim rzędzie od lewej: Krystyna Wołkowicz, Anna Solarska, Aneta Frączek, Mariusz Paszkowski, Jarosław Zacharski, Paweł Poprawa; w trzecim i czwartym rzędzie: Bożena Wojtysiak, Stanisław Wołkowicz, Magdalena Maksym, Andrzej K. Piotrowski, Maria Olesińska, Tadeusz Peryt, Stanisław Mazur, Anna Mazur, Michał Stefaniuk; na ostatnim planie: Joanna Nizińska, Joanna Chruścińska, Jerzy Hadro, Robert Rostkowski, Michał Muchewicz, Maciej Ćwik. Fot. D. Ilcewicz-Stefaniuk

Fig. 2. Participants of the Excursion B (co-organized by geologists from the National Academy of Sciences of Ukraine) during the 87th Annual Meeting of the Polish Geological Society at the Szajnocha family vault (Łyczaków cemetery, Lviv). Photo by D. Ilcewicz-Stefaniuk

przez sekcję: XII Konferencji Paleontologów w 1988 r. i w międzynarodowej konferencji na temat globalnych zdarzeń granicznych w 1993 r. (Magiera, 1994; Studencka, 2022). Sekcja była również współorganizatorem międzynarodowej konferencji *Global Boundary Events* w 1993 r. w Kielcach.

Sekcja Tektoniczna wraz z przedstawicielami czechosłowackiej służby geologicznej z Brna zorganizowała w 1978 r. konferencję terenową na terenie Czechosłowacji, a w 1985 r. (tab. 1). konferencję poświęconą tektonice krystaliniku izersko-łużyckiego z udziałem 10 gości z zagranicy (Paulo, 1979; Ślęczka, 1986). W 2018 r. Sekcja Badań Strukturalnych i Geozagrożeń – będąca kontynuatką działań Sekcji Tektonicznej – zorganizowała w Ryttrze największą, międzynarodową konferencję tektoniczną w historii PTGeol – *16th Meeting of the Central European Tectonic Studies Groups (CETEG)*. Udział wzięło w niej 94 uczestników, z czego blisko połowa reprezentowała 8 krajów – Czechy, Francję, Grecję, Hiszpanię, Słowację, Szwajcarię, Węgry oraz Wielką Brytanię (Aleksandrowski i in., 2018; Sikora, 2022; tab. 1).

Sekcja Geofizyki w 1980 r. współorganizowała II Międzynarodową Konferencję Geofizyczną w Krakowie, w której wzięli udział przedstawiciele 6 krajów (Ślęczka, 1981; tab. 1).

Na polu współpracy międzynarodowej aktywna była również najstarsza z sekcji PTGeol – Sekcja Sedymentologiczna. Kilku gości z zagranicy brało udział w dwóch współorganizowanych przez nią konferencjach naukowych w 1984 r., a w 2004 r. sekcja ta, we współpracy z geologami Uniwersytetu Komenskego z Bratysławy, przygotowała VIII Krajowe Spotkanie Sedymentologów (Kędziński i in., 2004; tab. 1). Kilkunastu gości z 5 krajów pojawiło się na zorganizowanej przez sekcję – II Konferencji Sedymentologicznej POKOS'2 w 2006 r., podczas której część warsztatów terenowych odbyła się na terenie Ukrainy (Roniewicz, 2006; tab. 1). Wydzwięk międzynarodowy miała również konferencja POKOS'7 w 2018 r., gdzie dzięki współpracy z geologami czeskimi zorganizowano sesję terenową po czeskiej stronie Śląska i na Morawach (Bábek i in., 2018).

Sekcją, która zaistniała na forum międzynarodowym, była Polska Grupa Robocza Systemu Jurajskiego, powołana w 1999 r. (Wierzbowski, 1999). Już w 2002 r., podczas *6th International Congress on the Jurassic System* (Międzynarodowy Kongres Jurajski) w Palermo, jej kandydatura wygrała głosowanie w sprawie zorganizowania kolejnej edycji tej konferencji. 7. Międzynarodowy Kongres Jurajski odbył się w Polsce w 2006 r. pod auspicjami Międzynarodowej Podkomisji Stratygrafii Jury, podlegającej Międzynarodowej Unii Nauk Geologicznych.

Udział w kongresie wzięło 195 uczestników z 29 krajów (Wierzbowski, 2006; tab. 1). Również niektóre z edycji konferencji *Jurassica* przyciągnęły gości z zagranicy, zwłaszcza że miały one charakter transgraniczny. *Jurassica VII* (2008) odbyła się w Żywcu i Štrambergu (Czechy), a głównym organizatorem *Jurassica VIII* (2009) w okolicach zamku Vršatec byli geolodzy ze Słowacji (Wierzbowski, 2010). W konsekwencji ścisłej współpracy z geologami słowackimi w 2012 r. działalność sekcji została umiędzynarodowiona i sekcja przekształciła się w *Polish & Slovak Working Group of the Jurassic System PGS* (tab. 1; Feldman-Olszewska, Wierzbowski, 2022).

WYMIANA BIBLIOTECZNA

Od samego początku działalności PTGeol ważnym elementem aktywności międzynarodowej była wymiana międzybiblioteczna z instytucjami zagranicznymi. Jej celem było z jednej strony uzyskiwanie dostępu do bieżącej literatury zagranicznej, a z drugiej propagowanie osiągnięć polskich geologów poprzez wysyłkę *Rocznika*... Dlatego też jednym z pierwszych zadań po II wojnie światowej było odtworzenie zniszczonej biblioteki. Odbywało się to na drodze zakupów oraz darowizn od zagranicznych towarzystw, na co towarzystwo uzyskało specjalne fundusze. Stale rozszerzana wymiana z 300 instytucjami w przeszło 50 krajach sprawiła, że biblioteka PTGeol do końca lat 90. XX w. posiadała jeden z największych księgozbiorów profilowanych w Polsce.

PODSUMOWANIE

Podsumowując międzynarodową aktywność PTGeol, należy podkreślić, że towarzystwo to zawiązało różne formy współpracy z około 33 instytucjami z przeszło 50 krajów. Działalność ta przynosiła wymierne korzyści zarówno tej organizacji, jak i ogółowi społeczności geologicznej w Polsce, pomijając możliwości, jakie stwarzała ona pojedynczym członkom. Obraz wymiernych korzyści płynących dla polskiej geologii z kontaktów i aktywności na forach konferencji międzynarodowych ukazały czasy międzywojenne. Niestety, z czasem progres tego typu działań malał, a w wyniku II wojny światowej i ograniczeń związanych z powojennym statusem Polski możliwości współdziałania mogły być realizowane prawie wyłącznie w gronie krajów tzw. bloku wschodniego. W okresie licznych ograniczeń politycznych i braku swobodnego przemieszczania się za granice kraju PTGeol umożliwiało geologom odwiedzanie krajów sąsiednich i współpracę z tamtejszymi ośrodkami naukowymi. Z przedstawionych informacji wynika, że najbardziej ożywione kontakty prowadzono z geologami z Czechosłowacji, Węgier i Austrii. Po 1989 r. szybko wyrażono wzajemną chęć współpracy z krajami bałtyckimi i Ukrainą. Spore osiągnięcia w utrzymaniu współpracy międzynarodowej mają oddziały i sekcje specjalistyczne PTGeol. Obserwowany od końca lat 80. XX w. spadek liczby gości zagranicznych na corocznych zjazdach PTGeol (ryc. 1) może wynikać ze zwiększonej aktywności w organizacji międzynarodowych imprez naukowych w Polsce.

Biorąc pod uwagę istotę kontaktów transgranicznych dla działalności naukowej i organizacyjnej, niewystarczające

wydaje się wykorzystanie możliwości współpracy z ośrodkami niemieckimi. Odnowienia wymagałaby współpraca z towarzystwami z Węgier i Austrii, a także z krajami bałkańskimi, zwłaszcza że wielu uznanych członków PTGeol nadal utrzymuje cenne kontakty w tamtych rejonach. Wyzwaniem dla PTGeol jest nawiązanie współpracy z prężnie działającymi towarzystwami geologicznymi USA i Wielkiej Brytanii, które mają bardzo bogate tradycje.

Bez wątplenia jedną z pilniejszych spraw PTGeol w najbliższym czasie jest wznowienie zawieszonym członkostwa w *AEGS*, które wiąże się jednak z ponoszeniem pewnych zobowiązań finansowych. Zorganizowane w ostatnich kilkunastu latach prestiżowe konferencje międzynarodowe ukazały, że obszar Polski jest chętnie odwiedzany przez geologów z zagranicy, a prezentowane zagadnienia krajowej geologii wciąż budzą szerokie zainteresowanie. Wysoka ocena opisanych w artykule wydarzeń międzynarodowych stwarza dobry grunt ku takim działaniom, które ostatecznie mobilizują członków PTGeol do współpracy, poszerzania wiedzy i kształtowania odpowiednich postaw społecznych. Nowe idee i poglądy na budowę struktur geologicznych, jakie są prezentowane na forach zagranicznych, zawsze znajdowały wydzwięk na gruncie krajowym i z powodzeniem generowały postęp polskiej myśli geologicznej. Z tych powodów współpraca międzynarodowa nadal powinna być jednym z głównych zadań stojących przez Polskim Towarzystwem Geologicznym.

LITERATURA

- ALEKSANDROWSKI P., SIKORA R., GŁUSZYŃSKI R., TOMASZCZYK M. 2018 – PIG-PIB na 16. Meeting of the Central European Tectonic Groups (CETEG). <https://www.pgi.gov.pl/aktualnosci/display/10583-pig-pib-na-16-meeting-of-the-central-european-tectonic-groups-ceteg.html>
- ALEXANDROWICZ S. 1963 – Sprawozdanie z Działalności Polskiego Towarzystwa Geologicznego w roku administracyjnym 1961/1962. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 33 (4): 561–565.
- ALEXANDROWICZ S. 2009 – Polskie korzenie Międzynarodowej Unii Badań Czwartorzędu (INQUA). *Prace Komisji Historii Nauki, PAU*: 9.
- BÁBEK O., KALVODA J., MIKULÁŠ R., PASZKOWSKI M., ŠÍMÍČEK D., UCHMAN A. 2018 – Sesja terenowa A. Osady kulmu (karbon dolny) basenu morawsko-śląskiego. [W:] Kędziński M., Grdziński M. (red.), *Mat. Konf., Pol. Konf. Sed. POKOS 7*, 4–7 czerwca 2018, Góra Św. Anny: 7–25.
- BECKER A. 2008 – Międzynarodowe Warsztaty Terenowe Trias południowej Polski, 3–8.09.2007. *Prz. Geol.*, 56 (3): 189.
- BOHDANOWICZ K. 1938 – XVII Międzynarodowy Kongres Geologiczny w ZSRR, Moskwa 1937. *Prz. Górn.-Hut.*, 30: 11–22.
- CHOWANIEC J., GASIŃSKI A. 2012 – Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Geologicznego za okres od 23 września 2011 r. do 15 września 2012 r. na Walny Zjazd Delegatów w Warszawie. Biuro Zarządu PTGeol, Kraków.
- CZARNICEKI S. 1960 – Sprawozdanie z XXXII Zjazdu Naukowego Polskiego Towarzystwa Geologicznego w Tatrach i na Podhalu, 1959 r. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 30: 347–350.
- FELDMAN-OLSZEWSKA A., WIERZBOWSKI A. 2022 – Polsko-Słowacka Grupa Robocza Systemu Jurajskiego (2011–2021) – pierwsza sekcja jurajska afiliowana przy dwóch narodowych towarzystwach geologicznych. *Prz. Geol.*, 70 (4): 341–345.
- FIJAŁKOWSKA-MADER A. 2022 – Historia Oddziału Świętokrzyskiego Polskiego Towarzystwa Geologicznego. *Prz. Geol.*, 70 (4): 303–306.
- GAWĘL A. 1963 – O założeniu Asocjacji Karpackiej i jej pierwszym zjeździe w Polsce. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 23 (1): 5–10.
- GOETEL W. 1923a – XIII Międzynarodowy Kongres Geologiczny w Brukseli. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 1: 96–99.
- GOETEL W. 1923b – Powstanie i dwa pierwsze lata Polskiego Towarzystwa Geologicznego. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 1: 100–104.
- GRANICZNY M., WOŁKOWICZ K., URBAN H., WOŁKOWICZ S. 2010 – Wkład geologów polskich w odkrycia złóż surowców mineralnych Syberii i Dalekiego Wschodu. *Biul. Państw. Inst. Geol.*, 439: 475–490.

- GRANICZNY M., WÓLKOWICZ S., WÓLKOWICZ K., URBAN H. 2015 – Józef Mrozewicz. Pierwszy Dyrektor Państwowego Instytutu Geologicznego. Państw. Inst. Geol.
- HARASIMIUK M., MROCZEK P. 2007 – LXXVIII Zjazd Polskiego Towarzystwa Geologicznego Budowa geologiczna regionu lubelskiego i problemy ochrony litosfery, Lublin, 29.08–1.09.2007. *Prz. Geol.*, 55 (11): 913–914.
- IHNATOWICZ A. 2011 – LXXXI Zjazd Polskiego Towarzystwa Geologicznego. Archiwum aktualności PIG. <https://www.pgi.gov.pl/aktualnosci/aktualnosci-archiwum/3895-lxxx-i-zjazd-polskiego-towarzystwa-geologicznego.html>
- JACZEWSKI B. 1992 – Organizacje i instytucje życia naukowego w Polsce (listopad 1918–1939). [W:] Suchodolski B., Skubała-Tokarska Z. (red.), *Historia nauki polskiej*, t. V, cz. I, 36: 315.
- JIN X., KROBICKI M. 2018 – Eastern Tethys meets Western Tethys – Sixth International Symposium of IGCP-589 and field excursion in Poland. *Episodes*, 41 (2): 119–120.
- KĘDZIERSKI M., LESZCZYŃSKI S., UCHMAN A. 2004 – Polska Konferencja Sedymologiczna, VIII Krajowe Spotkanie Sedymologów Geologia Tatr: ponadregionalny kontekst sedymologiczny. Materiały konferencyjne: Przewodnik sesji terenowych, streszczenia referatów i posterów, Zakopane, 21–24 czerwca 2004 r.
- LABUS M., SIKORA R., STRZEMIŃSKA K. 2020 – Historia Oddziału Górnośląskiego PTGeol. *Prz. Geol.*, 70 (4): 319–325.
- LEFELD J., GAŹDZICKI A. 1998 – LXVIII Zjazd Polskiego Towarzystwa Geologicznego w Tatrach i na Podhalu, Zakopane, 1–4 października 1997. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 68 (2–3): 242–243.
- LENCEWICZ S. 1922 – XIII Międzynarodowy Kongres Geologiczny. *Prz. Geogr.*, 3: 1–8.
- LESZCZYŃSKI S. 1995 – Wykaz zebrań i posiedzeń naukowych, które odbyły się w 1994 r. *Rocznik PTG*, 65 (1–4): 98–101.
- MAGIERA J. 1986 – Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Geologicznego w roku 1985. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 56 (3/4): 489–502.
- MAGIERA J. 1987 – Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Geologicznego w roku 1987. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 57 (3–4): 377–390.
- MAGIERA J. 1988 – Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Geologicznego w roku 1988. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 58 (3–4): 525–542.
- MAGIERA J. 1994 – Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Geologicznego w roku 1993. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 64 (1–4): 101–103.
- MAGIERA J. 1995 – Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Geologicznego w roku 1994. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 65 (1–4): 96–98.
- MAGIERA J. 1998 – Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Geologicznego w roku 1997. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 68 (2–3): 237–242.
- MAGIERA J. 2002 – Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Geologicznego w roku 1999. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 72 (1): 105–110.
- MIECZNIK J.B. 2017 – O losach polskich geologów. Państw. Inst. Geol.
- MIZERSKI W., URBAN H. 2004 – Dyrektorzy Państwowego Instytutu Geologicznego w latach 1919–1989. *Biul. Państw. Inst. Geol.*, 410: 17–38.
- OBEREC J. 1958 – Problematyka naukowa i przebieg XXX Zjazdu Polskiego Towarzystwa Geologicznego w Dusznikach-Zdroju (Ziemia Kłodzka). *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 27: 227–253.
- PAULO A. 1975 – Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Geologicznego w roku 1974. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 45 (3/4): 477–485.
- PAULO A. 1979 – Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Geologicznego w roku 1978. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 49 (3/4): 445–463.
- PAULO A. 2006 – LXXXVI Zjazd Polskiego Towarzystwa Geologicznego „Geologia i zagadnienia ochrony środowiska w regionie górnośląskim”, Rudy k. Rybnika, 14–16.09.2005. *Prz. Geol.*, 57 (2): 103–106.
- PAZDRO Z. 1925 – Sprawozdanie z I Zjazdu Asocjacji Karpackiej. *Kosmos*, 50: 1014.
- PIENKOWSKI G., MARTIN A., MEYER C. 2009 – Preface, Second International Congress on Ichnology (Ichnia 2008) Krakow, Poland: August 29–September 8, 2008. *Geol. Quart. Sp. Issue*, 53 (4): 369–372.
- PIOTROWSKI A., SYDOR P. 2022 – Historia Oddziału Szczecińskiego Polskiego Towarzystwa Geologicznego. *Prz. Geol.*, 70 (4): 314–318.
- RONIEWICZ P. 2006 – 2. Polska Konferencja Sedymologiczna POKOS 2. Przebieg i zmienność sedimentacji w basenach przedgórzskich, Zwierzyniec, 19–25.06.2006. *Prz. Geol.*, 54 (10): 838–840.
- RÓZIEWICZ J., RÓZIEWICZ H. 1974 – Z dziejów międzynarodowych kontaktów naukowych Polski w latach 1919–1939. *Problemy Polonii Zagranicznej*, 9.
- RÜHLE E. 1984 – Udział polskich uczonych w międzynarodowych kongresach Geologicznych. *Kwart. Geol.*, 28: 197–219.
- SAMSONOWICZ J. 1948 – Historia geologii w Polsce. *Historia nauki polskiej w monografiach*, 6. PAU, Kraków.
- SIKORA R. 2022 – Pięć lat aktywności Sekcji Badań Strukturalnych i Geozagrażeń Polskiego Towarzystwa Geologicznego. *Prz. Geol.*, 70 (4): 346–349.
- SIKORA R., LENIK P., WÓJCIK K. 2019 – PIG-PIB w kolebce górnictwa naftowego w Karpatach – relacja z 87. Zjazdu PTG. <https://www.pgi.gov.pl/aktualnosci/display/11612-pig-pib-w-kolebce-gornictwa-naftowego-w-karpatach-relacja-z-87-zjazdu-ptg.html>
- SIKORA R., WAŚKOWSKA A., KOWALCZEWSKA O., KRZYWIEC P., PŁOCH I. 2022 – Sto lat Polskiego Towarzystwa Geologicznego. *Prz. Geol.*, 70 (4): 247–266.
- SKOCZYŁAS J. 1985 – Rozwój poznania budowy geologicznej Polski w latach 1918–1939. Badania geologiczne, ich organizacja oraz związane z nimi problemy ochrony przyrody nieożywionej. *Ossolineum. Monografie z dziejów nauki i techniki*, 133.
- SKOCZYŁAS J. 2009 – Drogi i bezdroża początków geologii Polski niepodległej. *Prz. Geol.*, 57 (5): 364–369.
- SKOCZYŁAS J. 2018a – Początki organizacji badań geologicznych w okresie międzywojennym. W 100-lecie odzyskania niepodległości. *Prz. Geol.*, 66 (11): 663–666.
- SKOCZYŁAS J. 2018b – Wkład polskich geologów do współpracy międzynarodowej w latach 1918–1939. W 100-lecie odzyskania niepodległości. *Prz. Geol.*, 66 (11): 667–672.
- SPRAWOZDANIE z Działalności Polskiego Towarzystwa Geologicznego w roku administracyjnym 1956/57. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 27 (1–4): 255–264.
- SPRAWOZDANIE z XXXII Zjazdu Naukowego Polskiego Towarzystwa Geologicznego w Tatrach i na Podhalu. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 1960, 30 (4): 348–350.
- STUDENCKA B. 2022 – Historia Sekcji Paleontologicznej Polskiego Towarzystwa Geologicznego. *Prz. Geol.*, 70 (4): 334–340.
- ŚLĄCZKA A. 1980 – Sprawozdanie z Działalności Polskiego Towarzystwa Geologicznego w roku 1979. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 50 (3/4): 493–511.
- ŚLĄCZKA A. 1981 – Sprawozdanie z Działalności Polskiego Towarzystwa Geologicznego w roku 1980. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 51 (3/4): 623–649.
- ŚLĄCZKA A. 1986 – Sprawozdanie z Działalności Polskiego Towarzystwa Geologicznego w roku 1984. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 51 (1–2): 199–212.
- URBAN H., GRANICZNY M. 2009 – Dziewięćdziesiąta rocznica utworzenia Państwowego Instytutu Geologicznego na tle zarysu nauk o Ziemi w Polsce. *Biul. Państw. Inst. Geol.*, 433.
- WIERZBOWSKI A. 1999 – Polish National Group of the Jurassic System. *Newsletter of International Subcommission on Jurassic Stratigraphy*, 27: 17.
- WIERZBOWSKI A. 2006 – 7. Międzynarodowy Kongres Jurajski – Kraków, 6–18.09.2006. *Prz. Geol.*, 54 (12): 1022.
- WIERZBOWSKI A. 2010 – Dziesięć lat istnienia Polskiej Grupy Roboczej Systemu Jurajskiego (1999–2009) – osiągnięcia i perspektywy. *Prz. Geol.*, 58 (3): 202–205.
- WÓJCIK Z. 1977 – Polscy badacze przyrody i ich związki z rosyjskimi i radzieckimi instytucjami naukowymi. *Pr. Muz. Ziemi*, 27: 153–163.
- WÓJCIK Z. 1998 – Międzynarodowe kongresy naukowe w Polsce w okresie międzywojennym. *Niepodległość i Pamięć*, 5/4 (13): 75–85.
- WÓJCIK A.J. 2016 – Geologia stosowana w badaniach Karola Bohdanowicza i jego polskich uczniów na Syberii na przełomie XIX i XX wieku. *Studia Historiae Scientiarum*, 15: 193–215.
- ZDANOWSKI A., REJMAN A. 2010 – Badania geologiczne Profesora Stanisława Doktorowicz-Hrebnickiego (1888–1974) w regionie zabajkalskim. *Prz. Geol.*, 1: 31–41.
- ŻAK C. 1963 – XXXV Zjazd Polskiego Towarzystwa Geologicznego w Kielcach, 16–19 Września 1962 r. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 33 (4): 551–560.
- ŻELAŻNIEWICZ A., IHNATOWICZ A., CWOJDIŃSKI S. 2012 – LXXXI Zjazd Polskiego Towarzystwa Geologicznego – Żagań, 23–25.09.2011. *Prz. Geol.*, 60 (2): 75.
- ŻELAŻNIEWICZ A., KOWALSKI A. 2022 – Historia Oddziału Wrocławskiego Polskiego Towarzystwa Geologicznego w latach 1970–2021. *Prz. Geol.*, 70 (4): 307–313.